

J- II-125

~~K-11-20~~

T Ü R K İ Y A T M E C M U A S I

A
ESİN.E
PRO
1980

XIX'dan
AYRI BASIM

PROF. JOHN ANDREW BOYLE

341

EMEL ESİN

Tek-Esin Vakfı

İSTANBUL
Edebiyat Fakültesi Basımevi
1980

Prof. Boyle, iki kez, PIAC konferansını Manchester Üniversitesine davet etmişti. İlk sefer, 1967'de, X. PIAC sırasında, merhum hocasının, Prof. Zeki Velidi Togan ile, Karatım Türklerinden Prof. A. Zajackowski ile, «honoris causa» doktorluğu vermişti. Manchester Üniversitesinin anı, Prof. Togan ile bir hikâyesini anlatırken, şöyle diyor: «Bugün bütün ilim dünyasının hizmetine neyi yattım tabii ki bu üstün, öğrenim adamı bile bilmediği bir fikir olan, İstikbalin başkanı Ufa'da Ufa'nın ilim merkezi olarak, Ufa'da dünyamızda şöretesi yüksek ise de, antlaşılmasına göre, İstikbal'e yakarıyor. Prof. Togan ise, cevabı mükemmelse, şöyle demiydi: «Ufa-

EMEL ESİN

Geçen yılın sonunda, 19 Kasım 1978'de vefât eden Prof. Dr. Boyle, 1916'da doğmuş ve Birmingham, Göttingen, Berlin ve Londra üniversitelerinde tahsil etmişti. Manchester Üniversitesine 1950'de intisâb ile, 1966'dan beri, kürsü başkanı idi. İlk önce İran tarihi ve dillerine yönelmiş iken, İran'ın İlhanlar devrinde ihtisas yapmağa karar kılınca, İç Asya tarih ve kültürüne de yaklaşmıştı. Prof. Boyle mongolca da bilmekte idi ve Anglo-Mongol Society'nin (İngiliz-Mogol derneği) başkanı idi. Mogolların Orta Çağ'da Türk kültürüne tâbi bulunmasından dolayı, Türk dünyasına da açılan Prof. Boyle, XIII. yüzyıl Türk tarihi bakımından, değerli vesikalar neşretmişti. Prof. Boyle'ın bu mevzûlarda makâleleri, nâşirlerinden bulunduğu *Central Asiatic Journal*'da; azâsından olduğu Körösi-Csoma derneği neşriyatında; Permanent International Altaistic Conference (PIAC) tebliğlerinde ve İngiliz ilmi dergilerinde yayınlanmıştı.

Türk-Mogol araştırmalarını ilgilendiren sâhada, Prof. Boyle'ın en tanınmış kitapları şunlar idi: Cuveynî'nin *Târîh-i Cihân-kuşâi*'sinin (Juvaini, *History of the World-conqueror*, Manchester 1958) ve Reşîduddîn'in Tarihinden, Çinggis Han'ın haleflerine âid kısımların ingilizceye tercemeleri (*The Successors of Genghis Khan*, Manchester, 1971). Bunlarda da Prof. Boyle, Mogol devri Uygur kültürü meseleleri üzerinde metne kıymetli notlar ilâve etmişti. Ayrıca Prof. Boyle'un, Prof. Karl Jahn ile birlikde neşrettiği Reşîduddîn hâtıra kitabı da Türk-Mogol araştırmalarına katkı teşkil ediyordu (*Rashîd al-Dîn Commemoration Volume*, Wiesbaden, 1970).

Prof. Boyle, ilmi toplantılara iştirâk için, veyâ konferans vermek üzere, Türkiye'ye gelirdi ve Türkiye'de çok dostları vardı. Cumhûriyetin 50. yıldönümü münâsebetile, 1974'de Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü ta-

rafından Ankara'ya dâvet edilen XVI. PIAC konferansında da bululmuştu.

Prof. Boyle, iki kerre, PIAC konferansını Manchester Üniversitesi'ne dâvet etmişti. İlk sefer, 1967'de, X. PIAC sırasında, merhum hocamızın Prof. Zeki Velidî Togan ile, Karaim Türklerinden Prof. A. Zajaczkowski'ye «honoris causa» doktorluğu verilmişti. Manchester Üniversitesi'nin rektörü, Prof. Togan hakkındaki konuşmasında, onun hayat hikâyesini anlatırken, şöyle diyordu : «Bugün bütün ilim dünyasının hürmetle anılan yâtnı takibettiği bu üstâd, çoğumuzun adını bile bilmediği bir şehir olan Başkurdistan başkenti Ufa'da doğmuştu». Ufa'nın, ilim merkezi olarak İslâm dünyasında şöhreti yüksek ise de, anlaşıldığına göre, İngiltere'ye kadar varmamıştı. Prof. Togan ise, cevâbî nutkunda, şöyle demişti : «Ufa'da ilmî araştırmalara başladığım zaman, ben hiç Manchester'in adını duymamıştım ve bu şehrin mükrim üniversitesinin bir gün bana şeref pâyesi vereceğini tasavvur edemezdim».

Prof. Boyle, 1978'de, XXI. PIAC'ı yine Manchester'e dâvet etmişti. Bu toplantıda, her vakitki gibi, faâl ve sıhhatde gözükmeğe idi. Meğer kendisini son görüşümüz imiş. Bilinmiyen bir kalb hastalığı, 19 Kasım'da âniden, bu değerli âlimin vefâtına sebep oldu.

PIAC müdâvimlerinin çok iyi tanıdığı ve onları Manchester'de en zik şekilde ağırlayan Mrs. Boyle, üç kızının yardımı ile, Prof. Boyle bitmemiş eserlerini neşr etmeği düşünmektedirler. Prof. Boyle'in başını bulunduğu XXI. PIAC tebliğleri ise, onun hâtrasına hürmet nişânesi olarak, Prof. R. Dankoff tarafından, Amerika'da intişâr eden *Türklük Bilgi Araştırmaları'nın* (*Journal of Turkish Studies*)'in 4. cildinde (1980) yayımlanacaktır.

